

HRONIKA

KNIJJEVNA OMLADINA VOJVODINE

Na inicijativu Pokrajinskog komiteta Saveza omladine, osniva se Književna omladina Vojvodine sa ambicijom da podstiče književno stvaralaštvo u ovom podneblju i da dopriene popularizaciji beletrističke knjige. Književna omladina će osnovati književne klubove i u svoj rad uključivati literarne sekcijske škole i fakulteta, stvaraće okupljene oko omladinskih tribina, listova, časopisa, kao i one u fabrikama, institucijama i drugim radnim kolektivima. Svake godine raspisivaće se konkurs za poeziju, prozu i esejištu, a ukoliko bude materijalnih mogućnosti, nagrađeni i izabrani radovi biće štampani. Jednom godišnje izlazio bi almanah u kojem bi bili objavljivani najbolji radovi članova ove organizacije. Tokom godine biće organizovano nekoliko pjesničkih karavana. U saradnji sa izdavačima dela mlađih autora, Književna omladina će distribuirati i prodavati knjige na svojim punktovima širom Vojvodine; ove akcije biće redovno propraćene književnim nastupima prevashodno onih autora čije se knjige prodaju. Neprestanu komunikaciju sa članstvom Književne omladine ostvarivaće bilten PKSO *Savez omladine*, u kome će se nalaziti informacije o svim bitnjim akcijama ove književne organizacije.

FEST 72

Postoji u Manovim *Budenbrokovima* jedan momenat kad poslovi firme nezaustavljivo idu nadole, a stari Budenbrok gradi luksuznu porodičnu kuću. Kulminaciju propadanja, lucidno primeće Man, često prate spoljašnji znaci uspona.

Ova paradoksalna situacija može se prepoznati i u ovom trenutku jugoslovenske kinematografije. Stvaralačku, proizvodnu i druge krize u kojima se nekoliko godina nalazi naš film, upravo prati isprazni spoljašnji sjaj: veliki spektakli koji koštaju milijarde (NERETVA, SUTJESKA), i preskupe skorojevičke priredbe sa mnoštvom zvezda i zvezdica, kao što je FEST.

Paradoksalnost situacije očituje se na mnogim planovima oko FEST-a: i skušno i grustno je, kako bi rekao onaj ruski poet, da moto »Hrabi novi svet« užima jedan festival koji se održava u zemlji gde se sudska zabranjuju ili zakulisnim igrama eliminisu s repertoara dela koja bi epitele »shabab« i »novi« s pravom mogla nositi. Paradoksalno je, ništa manje, da se smatra ovim zvučnim geslom odvija pod »umetničkim vodstvom« jednog od najkonzervativnijih filmskih kritičara.

Branioci ovakvih smotri će, svakačko, pomenuti kao protivargumente broj posetilaca koji svake godine vide filmove na FEST-u, oživljavanje interesa za film, širenje filmske kulture itd. No, dovoljno je podsetiti da u Beogradu ne izlazi ni jedan filmski časopis, i dovoljno je pregledati repertoare naših bioskopa između prošlogodišnjeg i ovog FEST-a, pa se uveriti da su ti vajni dokazi čista hipokrizija.

Ostaje nam samo da se strpljivo nadamo da će jugoslovenska kinematografija što pre preboleti dečje bolesti spektakla i super-festivala.

M. S.

UMETNICKA EROTSKA FOTOGRAFIJA

Likovni salon Tribine mlađih, januar 1972.

Kada se radi o fotografiji nagog ljudskog tela, naročito ženskog, postoji mogućnost ili istinske inspirisanosti, suptilnog artilizma i poetske manifestacije erosa ili, pak, kiča, pornografije, eksponaže nastojanja da se pokrenu najniži, najskaredniji instinkti.

Ako tragamo baš za tim tananim, lirskim vrednostima umetničke erotске fotografije, onda ćemo kod Dejvida Hamiltona (David Hamilton) naći znatno više toga, nego, kod, recimo, Kišina Šinojame (Kishin Shinoyama) što, naravno, ne znači da ovom drugom umetniku nedostaje poezije. U tom smislu, čak bi se mogla uočiti i jedna *uzlažna linija* po »liričnosti« kod pojedinih autora, sa Hamiltonom »na vrhu«. Hamilton, koji je inspirisao Alen Rob-Grijea da piše o njemu — i to jedan pre prozno-pesnički, no običan, propratni ili likovno-kritičarski tekst — taj svoj, vrlo karakteristični lirizam postiže, iz jedne foto-kompozicije u drugu, ambijentom, atmosferom, topilinom, snenošću, deskripcijom, nejasnim konturama, »zatečenošću« slike. Od kolikog je značaja i sam izbor modela, svedoči Hamiltonova »opsednutost« devojčicama, nežnim, krhkim bićima u nevinim, šiparičkim godinama, dok ih muškarci još nisu učinili *stvarnima*, čak, dalo bi se reći »depoetizovanim«. Kod prave poezije, jedino je »nestvarnost« — stvarna. A tako je i s devojčicama. Da se i ne govorio o snu, o budjenju, još sanjivom (kod ovog umetnika, često u gro-planu, s uspešno podešenim svetlom i u uverljivim, nearanžiranim pozama), i nehotičnom obnaživanju tela, s osećajem za meru: ne neopravданa, lažna stidljivost, ali ne i egzibicionizam za onaj deo posetilaca koji gleda užagrenim očima. Neke slike, one najbolje, kao da su »patinirane«, kao da je Hamilton svesno aludirao na staru, dagerotipnu tehniku koja, opet, svojim smedim tonom sugerira poseban poetski doživljaj. (Neki aktivi ovog umetnika bi mogli bili najbliži pretpostavkama o »vizuelizaciji«, recimo, Poove Anabel Li: lika, po izvesnoj eteričnosti, bez premca u novijoj poeziji).

Francis Đakobeti (Francis Giacobetti) ne samo da se od svog sa-izlagачa *bitno* razlikuje već i time što je u njemu ostalo nešto od »pečata«, u tematskom i stilskom smislu rada u »LUI«-u, već su razlike i u samom shvatanju umetničkog postupka. Njegovi modeli su ženski zreli i senzualni, a manje *ljupki* no Hamiltonovi). Pri tome, on dosta pažnje posvećuje pejzažu, ekstravagantnim, mestimice jarko-kolorisanim delovima odeće, pa i prisustvu opskurnih predmeta, kao što su oružje, aeroplani, stare šasije itd. Još jednom, Đakobeti dokazuje da istinski erotizam *nema* nikakve veze sa otkrivanjem veće ili manje površine nagog tela.

Sem Haskins (Sam Haskins) i Kišin Šinojama, svojim fotografijama, na uzbudljiv način, prelaze u domen grafike ili slikarske hrvatske površine, pa time izlaze iz vlastitog okvira, ali, istovremeno, i sažimanju druge discipline vizuelnih kompozicija. Upravo po toj sintezi raznih očno-čulnih govora kao i po ekstraordinarnosti u izboru modela, pejzaža, samih poza, po uspeloj montaži, uglavnom snimanja i zavidnoj tehničkoj rada, ova foto-grafika, stoji na visokom nivou. Sem toga, Šinojama je naročito zanimljiv zbog vanredne invencije i zbog samih modela — moglo bi biti i obnažene gejše, a kult tih prefinjenih, pikantnih »zabavljačica« odavno je poznat — u svakom slučaju iz sveta egzotike, za nas Evropljane, dakako.

J. K.

CRTEŽI SLOBODANA KUZMANOVA — KUZE

Tokom januara mlađi novosadski umetnik Slobodan Kuzmanov — Kuza je u Salonom primenjenih umetnosti i dizajna Vojvodine, u Ognjanovićevu 3, izlagao svoje crteže, rađene polikolorom i tuševima na specijalnoj hartiji. Kuzmanov je, inače, u periodu 1965—71, imao niz grupnih i samostalnih izlaganja, a ovajao je već i međunarodne nagrade (Montreal 70, 71).

Kao i kod većine drugih mlađih slikara, i kod Kuze se zapaža prisustvo raznih, pa i disparatnih pravaca, škola i tehnika rada (na određenje uticaje se to, možda, ne bi odnosilo, jer je, u dobroj meri, samonikao), što znači da bismo za njega mogli da

kažemo da je ili apstrakcionista, ili nadrealista, ili op-artista (ali, ovde uslovnije), kao i za niz drugih umetnika na početku njihovih razvojnih puteva. To još znači da bismo mogli da kažemo da je on ili minucijski crtač, ili umetnički karikaturista, ili produktor nešto većih kompozicija. A to stalno traganje, osciliranje, prociscavanje izraza neminovno je, a i nerazdeljivo od samog procesa razvitka, postepenog formiranja i napredovanja.

Kuzin »korak napred«, sudeći po ovim najnovijim radovima, ogleda se u jednoj sublimnijoj i implicitnijoj alegoričnosti »potreba« što je došlo, verovati je, naporedo s njegovim napuštanjem dominantnog, karikaturskog elementa, zatim, vidljiv je u jednom složenijem tretmanu i funkciji samog linearnog crteža, kao i u ekspanziji hrvatskih površina. A i onaj »zoologistički« deo njegove inspiracije (»mravojedi«, »žabe«, »aždaje« i tome sl.) takođe doživljavaju svoju dalju i dublju razradu.

J. K.

POREZ NA ŠUND

Veruje se da će porez sputati i ugušiti šund. Međutim, izvući materijalni korist od šunda i zatrati taj isti šund, — to su dve suštinske intencije oporezivanja koje se nalaze u oprečnosti i ovu nesumnjičivo korisnu akciju društva čine unekoliko paradoksalnom. Koja je od ove dve intencije prioritetna? Dabome, ova potonja. Ali, u praksi može da dođe do ispoljavanja svim suprotnih rezultata.

Sigurno je da će usled poreza velik deo produkcije šunda naprasno presahnuti, ali je isto tako sigurno da će najvitalniju »robu« te produkcije preživeti torturu poreza. A da bi u tome uspeo, šund će morati da pred »potrošačem« ispolji svoju negativnu prirodu u punom »sjaju i moći«. To jest, šund koji preživi biće još u većoj meri — šund. Senti toga, na tržištu će se pojavljivati nesramežljivije i agresivnije. Jer, ako je nametnuti mu porez vrsta brane i prepreke, taj isti porez je istovremeno i čin kojim društvo šundu daje legitimno pravo na postojanje.

Najveću štetu od svega toga imaće opet »potrošač«. Ono dvostruko osiromašavanje »potrošača« šunda — duhovno i materijalno — biće još radikalnije: šund će postati duhovno ništavni, rugobnji, i — skuplj. Zato porez na šund ne treba shvatiti kao jedino potrebnu i dovoljnu akciju u borbi protiv uvećanja našeg kulturnog siromaštva.

IZLOŽBA ZENITIZMA

U januaru mesecu Likovni salon TM poverio je svoj izložbeni prostor Zoranu Markušu, istoričaru umetnosti iz Beograda, i njegovom »predlogu za jednu izložbu« o zenitizmu i njegovom autoru — pesniku Ljubomiru Miciću.

Zenitizam je književno-istorijski okarakterisan kao deo evropskog ekspresionističkog pokreta: kao ekspresionizmu u jugoslovenskom »izdanju« Ili, kao jedno od »izdanja«. No, ne treba gubiti iz vida činjenicu da je ovaj pokret nosio u sebi i dadaističke elemente (sasvim je dovoljno komparirati izgledne naslovne strane Zenita i, recimo, Da-da-Tanka), a, sem toga, i snažan pečat jedne jedine ličnosti, Ljubomira Micića.

Cenjen u inostranstvu, poznatiji i možda više shvaćen i prihvaćen u evropskim metropolama nego u domovinu, Micić je, u periodu od 1921—26, izdavao vitalističko-futurističku *Internacionalnu reviju za umetnost i kulturu* (Zenit), gde su sarađivali Crnjanski, R. Petrović, Vinaver, Aleksić (tada članovi Alfe), a i mnogi veliki evropski umetnici. Ovaj časopis je, zajedno s još tri druga (Hipnos, Da-da-Tank, Tank) predstavljao naš doprinos tadašnjem fenomenu »oslikovljavanja« reči u evropskim okvirima.

Na izložbi su se mogli videti primerci časopisa, zenističkih izdanja, tekstuálni izlošci (ksenotip), crteži itd.

J. K.